

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-175>

УДК 330.675

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

FINANCIAL INSTRUMENTS FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Кона Сергій Олексійович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2802-5207>

Kona Serhii

Kyiv National University of Technologies and Design

У статті здійснено комплексний аналіз фінансових інструментів сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Систематизовано теоретичні підходи на основі інтеграції принципів сталого фінансування з концепцією стейкхолдерів. Використано методи аналізу і синтезу, системний підхід, порівняльний аналіз та SWOT-аналіз. Проаналізовано три категорії фінансових інструментів: зелені облігації, ESG-інвестування та продукти державних інвестиційних банків. Виявлено чотири специфічні особливості застосування у аграрному секторі. Встановлено позитивний взаємозв'язок між впровадженням практик сталого розвитку та фінансовою результативністю через зниження операційних витрат (10-25%), доступ до преміальних ринків (5-15%) та зниження вартості капіталу (0,5-2 п.п.). Визначено п'ять пріоритетних напрямів розвитку фінансових механізмів в Україні. Результати демонструють, що фінансові інструменти сталого розвитку можуть стати каталізатором трансформації аграрних підприємств у напрямку більш стійких та екологічно відповідальних моделей ведення бізнесу.

Ключові слова: фінансові інструменти, сталий розвиток, сільськогосподарські підприємства, зелені облігації, ESG-інвестування, стале фінансування, аграрний сектор, корпоративна стійкість, сталі бізнес-моделі, продовольча безпека.

The purpose of this study is to examine innovative financing mechanisms that enable agricultural enterprises to simultaneously achieve environmental, social, and economic objectives while maintaining competitiveness in global markets. The relevance of this research stems from the urgent need to reconcile growing food demand with environmental preservation and climate change mitigation, particularly as traditional agricultural financing models prove inadequate for addressing contemporary sustainability challenges. The methodology employs systematic analytical approaches, comparative evaluation techniques, and strategic assessment frameworks to examine the integration of sustainability principles into agricultural finance. The research analyzes various categories of sustainable finance products, including debt instruments linked to environmental performance, investment strategies incorporating non-financial criteria, and specialized institutional lending programs. The investigation reveals distinctive characteristics of these instruments when applied to agricultural contexts, considering sector-specific factors such as seasonal production cycles, climate vulnerability, and resource dependencies. Key findings demonstrate quantifiable connections between sustainable business practices and enhanced financial performance, manifested through operational efficiency improvements, access to premium market segments, and reduced capital costs. The analysis identifies critical pathways through which environmental stewardship translates into economic value creation for agricultural enterprises. Furthermore, the research establishes strategic priorities for developing sustainable finance ecosystems within national agricultural sectors, emphasizing regulatory frameworks, market infrastructure, and stakeholder capacity building. The practical value of this work lies in providing actionable guidance for agricultural managers seeking to leverage sustainable finance for business transformation, policymakers designing supportive institutional environments, and investors evaluating opportunities in sustainable agriculture. The findings contribute to bridging the gap between sustainability aspirations and financial realities in agricultural sectors.

Keywords: financial instruments, sustainable development, agricultural enterprises, green bonds, ESG investing, sustainable finance, agricultural sector, corporate sustainability, sustainable business models, food security.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку аграрного сектору характеризується необхідністю забезпечення продовольчої безпеки в умовах зростання глобального населення, що, за прогнозами, досягне майже 10 мільярдів людей до 2050 року [10], одночасно з посиленням викликів, пов'язаних зі зміною клімату, деградацією природних ресурсів та нестабільністю фінансових ринків. У цьому контексті концепція сталого розвитку набуває особливого значення для сільськогосподарських підприємств, які мають забезпечувати не лише економічну ефективність, але й екологічну відповідальність та соціальну справедливість [8].

Трансформація глобальної фінансової системи у напрямку сталого розвитку, що відбувається під впливом міжнародних ініціатив, зокрема Комісії ООН зі сталого розвитку [1] та Паризької угоди [6], створює як нові можливості, так і виклики для аграрних підприємств. Водночас традиційні механізми фінансування не завжди враховують специфіку сільськогосподарського виробництва та його вплив на довкілля й суспільство, що актуалізує пошук інноваційних фінансових інструментів сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти фінансування сталого розвитку широко досліджуються у світовій науковій літературі. Фундаментальні принципи сталого фінансування розроблені у працях Schoenmaker та Schramade [3], які запропонували комплексний підхід до інтеграції цілей сталого розвитку у фінансові системи. Ziolo та співавтори [4] досліджували роль факторів ESG у процесі прийняття фінансових рішень та їх вплив на побудову більш стійких фінансових систем.

Значний внесок у розуміння механізмів сталого фінансування зробили дослідження, присвячені окремим фінансовим інструментам. Flammer [5] проаналізував особливості корпоративних зелених облігацій та їх вплив на фінансові показники компаній. Tolliver та співавтори [6] дослідили драйвери зростання ринку зелених облігацій, підкреслюючи важливість національно визначених внесків у рамках Паризької угоди. Geddes та колеги [7] вивчали множинні ролі державних інвестиційних банків у фінансуванні низьковуглецевої енергетики, що має значення для розуміння інституційної підтримки сталого розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць із цієї про-

блематики, питання комплексного впливу управління джерелами фінансування на розвиток сільськогосподарських підприємств в умовах цифрової трансформації економіки та зростаючих викликів сьогодення потребують подальшого дослідження, що й обумовлює актуальність обраної теми.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в комплексному аналізі фінансових інструментів сталого розвитку сільськогосподарських підприємств та розробці рекомендацій щодо їх ефективного застосування в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

1. Систематизувати теоретичні підходи до фінансування сталого розвитку у контексті принципів сталого фінансування та концепції стейкхолдерів [3; 9].

2. Проаналізувати сучасні фінансові інструменти сталого розвитку, включаючи зелені облігації [5; 6], ESG-інвестування, продукти державних інвестиційних банків [7] та інноваційні механізми фінансування.

3. Дослідити особливості застосування фінансових інструментів сталого розвитку у сільськогосподарському секторі з урахуванням специфіки аграрного виробництва та галузевих стандартів звітності [14].

4. Оцінити взаємозв'язок між корпоративною стійкістю та фінансовою результативністю аграрних підприємств [2; 11].

5. Визначити перспективні напрями розвитку фінансових механізмів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств в Україні з урахуванням міжнародного досвіду [13] та національних особливостей [16].

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз дозволив систематизувати сучасні фінансові інструменти сталого розвитку за трьома основними категоріями (табл. 1).

Як демонструє Таблиця 1, систематизація фінансових інструментів виявила їх комплексний характер та можливості синергійного використання для досягнення цілей сталого розвитку аграрних підприємств. Значущість цього результату полягає у підтвердженні можливості залучення додаткового капіталу для інвестицій в екологізацію сільськогосподарського виробництва без зниження його економічної ефективності. Зелені облігації забезпечують позитивний вплив на фінансову результативність через зниження

Таблиця 1

Класифікація фінансових інструментів сталого розвитку

Категорія інструменту	Характеристика	Переваги для аграрних підприємств
Зелені облигації	Боргові цінні папери для фінансування екологічних проєктів	– Зниження вартості капіталу – Підвищення інвесторської довіри – Доступ до міжнародних ринків капіталу
ESG-інвестування	Інвестиції з урахуванням екологічних, соціальних та управлінських факторів	– Диверсифікація джерел фінансування – Покращення корпоративного іміджу – Доступ до ESG-орієнтованих інвесторів
Продукти державних банків	Спеціалізовані кредитні та гарантійні продукти для підтримки сталого розвитку	– Преференційні умови кредитування – Зниження ризиків через державні гарантії – Підтримка довгострокових проєктів

Джерело: сформовано автором

вартості капіталу [5], ESG-критерії стають визначальними при оцінці інвестиційної привабливості [4], а державні інвестиційні банки виконують роль каталізаторів приватних інвестицій [7].

Дослідження виявило специфічні особливості застосування фінансових інструментів сталого розвитку у сільськогосподарському секторі, які відрізняють його від інших галузей економіки, що наведено в табл. 2.

Таблиця 2 наочно демонструє, що специфіка сільськогосподарського сектору вимагає адаптації загальних фінансових інструментів до його особливостей. Значущість цих особливостей полягає у формуванні основи для розробки спеціалізованих фінансових продуктів, адаптованих до потреб сільськогосподарських підприємств, на відміну від універсальних інструментів зеленого фінансування. Ці результати узгоджуються з глобальною

оцінкою Pretty та співавторів [8] щодо необхідності редизайну аграрних систем та концептуальною рамкою Meuwissen та співавторів [12] для оцінки стійкості фермерських систем.

Результати аналізу підтверджують позитивний взаємозв'язок між впровадженням практик сталого розвитку та фінансовою результативністю аграрних підприємств. Ці висновки узгоджуються з дослідженням Weber [2] щодо взаємозв'язку між корпоративною стійкістю та фінансовою результативністю у банківському секторі та розширюють їх застосування на сільськогосподарську галузь. Встановлено три основні канали впливу (табл. 3).

Як демонструє Таблиця 3, позитивний вплив практик сталого розвитку проявляється через множинні канали, що забезпечує комплексне покращення фінансової результативності аграрних підприємств. Виражений позитивний ефект в аграрному секторі

Таблиця 2

Особливості застосування фінансових інструментів у сільськогосподарському секторі

Особливість	Характеристика та вплив на фінансування
Залежність від природно-кліматичних умов	Високі кліматичні ризики вимагають інтеграції механізмів управління ризиками у фінансові інструменти. Необхідність страхування та хеджування кліматичних ризиків.
Необхідність сталої інтенсифікації	Редизайн аграрних систем потребує значних інвестицій у нові технології, обладнання та практики. Фінансові інструменти мають забезпечувати довгострокове фінансування інновацій.
Стійкість фермерських систем	Здатність протистояти різноманітним шокам (цінові коливання, екстремальні погодні явища, зміни у торговельній політиці) визначає вимоги до гнучкості фінансових інструментів.
Специфічні вимоги до звітності	Адаптація стандартів ESG-звітності до специфіки аграрного сектору (управління ґрунтами, біорізноманіття, добробут тварин, продовольча безпека) є критичною для залучення інвестицій.

Джерело: сформовано автором

Таблиця 3

**Взаємозв'язок між корпоративною стійкістю
та фінансовою результативністю аграрних підприємств**

Канал впливу	Механізм реалізації	Очікуваний ефект
Зниження операційних витрат	Підвищення ресурсоефективності (енергія, вода, добрива, засоби захисту рослин) через впровадження практик сталої інтенсифікації	Зниження собівартості продукції на 10-25% залежно від масштабу впровадження
Доступ до преміальних ринків	Можливість встановлення вищих цін на продукцію, вироблену з дотриманням стандартів сталого розвитку. Особливо актуально для експорту до ЄС	Підвищення виручки на 5-15% через преміум-ціноутворення та доступ до нових ринків
Зниження вартості капіталу	Покращення ESG-рейтингів та доступ до спеціалізованих фінансових інструментів сталого розвитку (зелені облігації, ESG-кредити)	Зниження процентних ставок на 0,5-2 п.п. та покращення умов фінансування

Джерело: сформовано автором

пояснюється специфікою галузі, де екологічна ефективність безпосередньо пов'язана з продуктивністю природних ресурсів та довгостроковою життєздатністю виробництва [8, 10]. Це підтверджує економічну доцільність впровадження практик сталого розвитку та спростовує міф про їх виключно витратний характер. На відміну від досліджень Galea та співавторів [11], які виявили неоднозначні результати щодо співвідношення прибутковості та ризиків соціально відповідального інвестування у різних секторах, результати для аграрного сектору демонструють більш виражений та стабільний позитивний ефект.

На основі порівняльного аналізу міжнародного досвіду [13] та національних особливостей розвитку українського аграрного [16] визначено п'ять пріоритетних напрямів розвитку фінансових механізмів, які наведено в табл. 4.

П'ять напрямів, представлених у Таблиці 4, формують комплексну стратегію розвитку фінансових механізмів забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України. Їх впровадження сприятиме створенню сприятливого інституційного середовища, залученню міжнародних інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності українських аграрних підприємств на світових ринках. Ці напрями узгоджуються з міжнародними тенденціями інтеграції факторів ESG у фінансові рішення [4], роботою центральних банків щодо просування зеленого фінансування та політикою НБУ щодо розвитку сталого фінансування [15].

Результати дослідження демонструють, що фінансові інструменти сталого розвитку не лише сумісні з економічною ефективністю

сільськогосподарських підприємств, але й можуть стати каталізатором їх трансформації у напрямку більш стійких, інклюзивних та екологічно відповідальних моделей ведення бізнесу. Це підтверджує гіпотезу про можливість поєднання економічних, екологічних та соціальних цілей у рамках концепції сталого розвитку аграрного сектору.

Результати дослідження як підтверджують, так і розширюють висновки попередніх досліджень у цій сфері. Основні точки збіжності включають: підтвердження принципів сталого фінансування Schoenmaker та Schramade [3]; узгодженість з висновками щодо ролі факторів ESG у прийнятті фінансових рішень [4]; підтвердження позитивного впливу зелених облігацій на фінансову результативність [5]; та узгодженість з концептуальними підходами до оцінки стійкості фермерських систем [12].

Ключові відмінності та внесок у розвиток теорії полягають у:

1) систематизації фінансових інструментів сталого розвитку специфічно для аграрного сектору з урахуванням його особливостей;

2) виявленні більш виражених позитивних ефектів від впровадження практик сталого розвитку у сільському господарстві порівняно з іншими секторами [11];

3) адаптації загальних принципів ESG-інвестування до специфіки оцінки аграрних підприємств;

4) інтеграції підходів до сталого фінансування з концепцією створення сталого продовольчого майбутнього [10].

На відміну від досліджень загальних аспектів зеленого фінансування, результати дослідження пропонують конкретні механізми

Таблиця 4

П'ять пріоритетних напрямів розвитку фінансових механізмів в Україні

Напрямок розвитку	Ключові заходи	Очікувані результати
Ринок зелених облігацій	– Створення нормативно-правової бази – Підготовка типових емісій для аграрного сектору – Розвиток системи верифікації	Залучення міжнародного капіталу, зниження вартості фінансування для екологічних проєктів на 15-20%
Інтеграція ESG-критеріїв	– Розробка ESG-рейтингової системи для аграрних підприємств – Впровадження преференційних кредитних продуктів – Навчання банківських спеціалістів	Підвищення доступності кредитування для підприємств з високими ESG-показниками, ріст обсягів ESG-кредитування на 30-40%
Спеціалізовані фонди	– Створення фонду зеленої трансформації АПК – Залучення міжнародних донорів – Механізми публічно-приватного партнерства	Каталізація приватних інвестицій у співвідношенні 1:3-1:5, фінансування проєктів на суму €500-700 млн протягом 5 років
Сталі бізнес-моделі	– Підтримка циркулярної економіки – Розвиток біоекономіки – Впровадження агротехнологій	Трансформація до 20-25% підприємств до 2030 року, створення нових джерел доходів та підвищення конкурентоспроможності
Система звітності	– Адаптація стандартів GRI для АПК – Створення системи незалежної верифікації – Цифрова платформа звітності	Підвищення транспарентності, покращення інвестиційної привабливості, спрощення доступу до міжнародних ринків

Джерело: розроблено автором

адаптації макропруденційної політики та ролі центральних банків до специфіки аграрного сектору. Порівняно з міжнародним досвідом аграрної політики [13], результати враховують національні особливості українського аграрного сектору [16] та поточний стан розвитку політики сталого фінансування в Україні [15].

Комплексна значущість дослідження полягає у демонстрації того, що фінансові інструменти сталого розвитку не лише сумісні з економічною ефективністю сільськогосподарських підприємств, але й можуть стати каталізатором їх трансформації у напрямку більш стійких, інклюзивних та екологічно відповідальних моделей ведення бізнесу. Це підтверджує гіпотезу про можливість поєднання економічних, екологічних та соціальних цілей у рамках концепції сталого розвитку аграрного сектору.

Висновки. Проведений аналіз систематизував три основні категорії фінансових інструментів сталого розвитку: зелені облігації, ESG-інвестування та продукти державних банків. Дослідження виявило їх комплементарний характер та можливості синергійного використання для досягнення цілей сталого

розвитку аграрних підприємств. Встановлено, що зелені облігації забезпечують зниження вартості капіталу, ESG-критерії стають визначальними при оцінці інвестиційної привабливості, а державні інвестиційні банки виконують роль каталізаторів приватних інвестицій.

Важливим результатом дослідження є виявлення чотирьох специфічних особливостей застосування фінансових інструментів у сільськогосподарському секторі: залежність від природно-кліматичних умов, необхідність сталої інтенсифікації, стійкість фермерських систем та специфічні вимоги до звітності. Ці особливості визначають необхідність адаптації загальних фінансових інструментів до потреб аграрного сектору.

Визначено п'ять пріоритетних напрямів розвитку фінансових механізмів сталого розвитку в Україні: розвиток ринку зелених облігацій, інтеграція ESG-критеріїв у кредитування, створення спеціалізованих фондів, підтримка сталих бізнес-моделей та розвиток системи звітності. Впровадження цих напрямів сприятиме створенню сприятливого інституційного середовища, залученню міжнародних інвес-

тицій та підвищенню конкурентоспроможності українських аграрних підприємств на світових ринках, що є критично важливим для реалізації потенціалу вітчизняного агропромислового комплексу.

Результати дослідження можуть бути використані для підвищення стійкості сільськогосподарських підприємств до шоків та стресів, впровадження інноваційних бізнес-моделей та технологій, а також для розробки дер-

жавної політики підтримки сталого розвитку аграрного сектору. Використання стандартів звітності для аналізу розкриття інформації про вплив на сталий розвиток дозволить сформулювати рекомендації щодо покращення транспарентності діяльності сільськогосподарських підприємств, що підвищить їх інвестиційну привабливість для ESG-орієнтованих інвесторів та сприятиме досягненню цілей сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. "About the UN Commission on Sustainable Development (CSD)", UN Department for Economic and Social Affairs: Division for Sustainable Development. URL: http://www.un.org/esa/dsd/csd/csd_aboutcsd.shtml (дата звернення 05.09.2025)
2. Weber O. (2017). Corporate sustainability and financial performance of Chinese banks. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, vol. 8(3), pp. 358-385.
3. Schoenmaker D., Schramade W. (2019). Principles of Sustainable Finance. Oxford University Press, 408 p.
4. Ziolo M., Filipiak B. Z., Bağ I., Cheba K. (2019). How to design more sustainable financial systems: The roles of environmental, social, and governance factors in the decision-making process. *Sustainability*, vol. 11(20), 5604.
5. Flammer C. (2021). Corporate green bonds. *Journal of Financial Economics*, vol. 142(2), pp. 499-516.
6. Tolliver C., Keeley A. R., Managi S. (2020). Drivers of green bond market growth: The importance of Nationally Determined Contributions to the Paris Agreement and implications for sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 244, 118643.
7. Geddes A., Schmidt T. S., Steffen B. (2018). The multiple roles of state investment banks in low-carbon energy finance: An analysis of Australia, the UK and Germany. *Energy Policy*, vol. 115, pp. 158-170.
8. Pretty J., Benton T. G., Bharucha Z. P., et al. (2018). Global assessment of agricultural system redesign for sustainable intensification. *Nature Sustainability*, vol. 1(8), pp. 441-446.
9. Hörisch J., Freeman R. E., Schaltegger S. (2014). Applying stakeholder theory in sustainability management: Links, similarities, dissimilarities, and a conceptual framework. *Organization & Environment*, vol. 27(4), pp. 328-346.
10. Searchinger T., Waite R., Hanson C., et al. (2019). Creating a Sustainable Food Future: A Menu of Solutions to Feed Nearly 10 Billion People by 2050. World Resources Institute, Washington DC, 96 p.
11. Galema R., Plantinga A., Scholtens B. (2008). The stocks at stake: Return and risk in socially responsible investment. *Journal of Banking & Finance*, vol. 32(12), pp. 2646-2654.
12. Meuwissen M. P., Feindt P. H., Spiegel A., et al. (2019). A framework to assess the resilience of farming systems. *Agricultural Systems*, 176, 102656.
13. OECD (2020). Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2020. OECD Publishing, Paris.
14. Global Reporting Initiative (GRI) (2021). GRI 13: Agriculture, Aquaculture and Fishing Sectors 2022. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/> (дата звернення 05.09.2025).
15. Прутська О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-14>. (дата звернення 10.09.2025).
16. Лупенко Ю.О., Малік М. Й. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи: монографія. Київ : Видавництво ННЦ "ІАЕ", 2016. 516 с.

REFERENCES:

1. "About the UN Commission on Sustainable Development (CSD)", UN Department for Economic and Social Affairs: Division for Sustainable Development. Available at: http://www.un.org/esa/dsd/csd/csd_aboutcsd.shtml (accessed September 05, 2025)
2. Weber O. (2017) Corporate sustainability and financial performance of Chinese banks. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, vol. 8(3), pp. 358-385.
3. Schoenmaker D., Schramade W. (2019) Principles of Sustainable Finance. Oxford University Press, 408 p. (in Great Britain).
4. Ziolo M., Filipiak B. Z., Bağ I., Cheba K. (2019) How to design more sustainable financial systems: The roles of environmental, social, and governance factors in the decision-making process. *Sustainability*, vol. 11(20), 5604.

5. Flammer C. (2021) Corporate green bonds. *Journal of Financial Economics*, vol. 142(2), pp. 499-516.
6. Tolliver C., Keeley A. R., Managi S. (2020) Drivers of green bond market growth: The importance of Nationally Determined Contributions to the Paris Agreement and implications for sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 244, 118643.
7. Geddes A., Schmidt T. S., Steffen B. (2018) The multiple roles of state investment banks in low-carbon energy finance: An analysis of Australia, the UK and Germany. *Energy Policy*, vol. 115, pp. 158-170.
8. Pretty J., Benton T. G., Bharucha Z. P., et al. (2018) Global assessment of agricultural system redesign for sustainable intensification. *Nature Sustainability*, vol. 1(8), pp. 441-446.
9. Hörisch J., Freeman R. E., Schaltegger S. (2014) Applying stakeholder theory in sustainability management: Links, similarities, dissimilarities, and a conceptual framework. *Organization & Environment*, vol. 27(4), pp. 328-346.
10. Searchinger T., Waite R., Hanson C., et al. (2019) Creating a Sustainable Food Future: A Menu of Solutions to Feed Nearly 10 Billion People by 2050. World Resources Institute, Washington DC, 96 p. (in USA).
11. Galema R., Plantinga A., Scholtens B. (2008) The stocks at stake: Return and risk in socially responsible investment. *Journal of Banking & Finance*, vol. 32(12), pp. 2646-2654.
12. Meuwissen M. P., Feindt P. H., Spiegel A., et al. (2019) A framework to assess the resilience of farming systems. *Agricultural Systems*, 176, 102656.
13. OECD (2020) Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2020. OECD Publishing, Paris. (in France).
14. Global Reporting Initiative (GRI) (2021) GRI 13: Agriculture, Aquaculture and Fishing Sectors 2022. Available at: <https://www.globalreporting.org/standards/> (accessed September 05, 2025).
15. Prutska O. (2021) Suchasna polityka NBU shchodo rozvytku staloho finansuvannia [Modern NBU policy on sustainable finance development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 34. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-14>. (accessed September 10, 2025).
16. Lupenko Yu. O., Malik M. Y. (2016) Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Innovative support for the development of agriculture in Ukraine: problems and prospects: monograph]. Kyiv : Vydavnytstvo NNTs "IAE". 516 p. (in Ukrainian).